

Analiza objavljenih konkursa za radna mjesta

Uvodni dio

Centri civilnih inicijativa su u periodu od 22. avgusta do 30. septembra 2011. godine izvršili analizu na uzorku od 344 konkursa za radna mjesta objavljenih u dnevnim novinama: Glas Srpske, Dnevni Avaz, Nezavisne Novine, Euro Blic i Oslobođenje, te na stranicama privatnih agencija za posredovanje pri zapošljavanju, Agencija Spektar i Posao.ba.

Ovom istraživanju prethodila je pilot anketa koja je provedena na stranici Posao.ba. Anketa se sastojala od pitanja: "Koliki su, po vašem iskustvu, troškovi prijave na javni konkurs za posao (sa ljekarskim uvjerenjem i uvjerenjem o nekažnjavanju)" - te ponuđenih odgovora: "1. manji od 30 KM, 2. od 30 do 50 KM, 3. veći od 50 KM". Prikupljeno je ukupno 1165 odgovora, od toga je 39 ispitanika ili 3,3% odgovorilo: manji od 30 KM; 285 ispitanika ili 24,5% odgovorilo: od 30 do 50 KM; 841 ispitanika ili 72,2% odgovorilo: veći od 50 KM.

Namjera je bila utvrditi koji se to dokumenti traže na konkursima i uočiti pravilnosti u vezi sa dokumentima koje poslodavci zahtijevaju u javnom i privatnom sektoru. Konkursi za posao su svrstani u dvije grupe, **javni** i **privatni** sektor. Javnim sektorom su obuhvaćene *državne institucije, javne ustanove i javna preduzeća*, a privatnim sektorom *domaća privatna preduzeća i strane kompanije*. Analizirano je ukupno 245 konkursa u javnom sektoru i 99 konkursa u privatnom sektoru.

Formiran je spisak zahtijevanih dokumenata u analiziranim konkursima:

- Ljekarsko uvjerenje
- Uvjerenje o nekažnjavanju
- Uvjerenje o nevođenju krivičnog postupka
- Diploma
- Rodni list
- Državljanstvo
- Biografija
- Stručni ispit

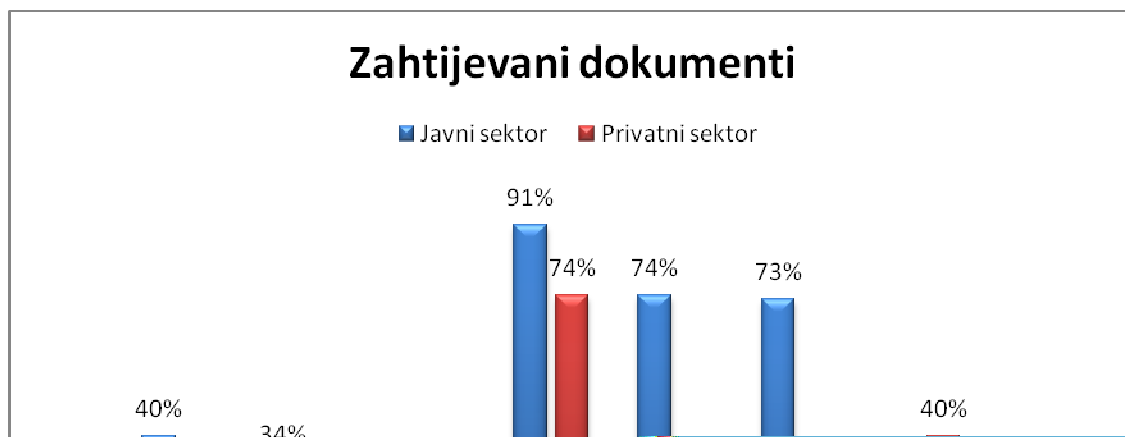
Takođe je utvrđeno i koje kvalitete i vještine poslodavci očekuju od kandidata:

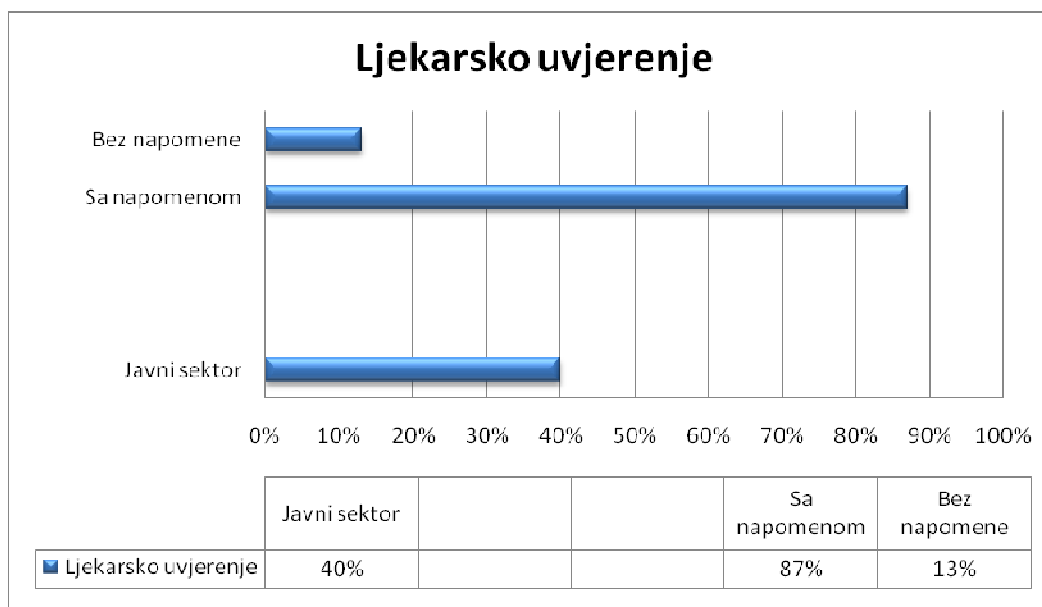
- Radno iskustvo
- Poznavanje stranog jezika
- Poznavanje rada na računaru
- Komunikativnost i timski rad
- Sposobnost planiranja i analize
- Vozačka dozvola

Objašnjenje pokazatelja

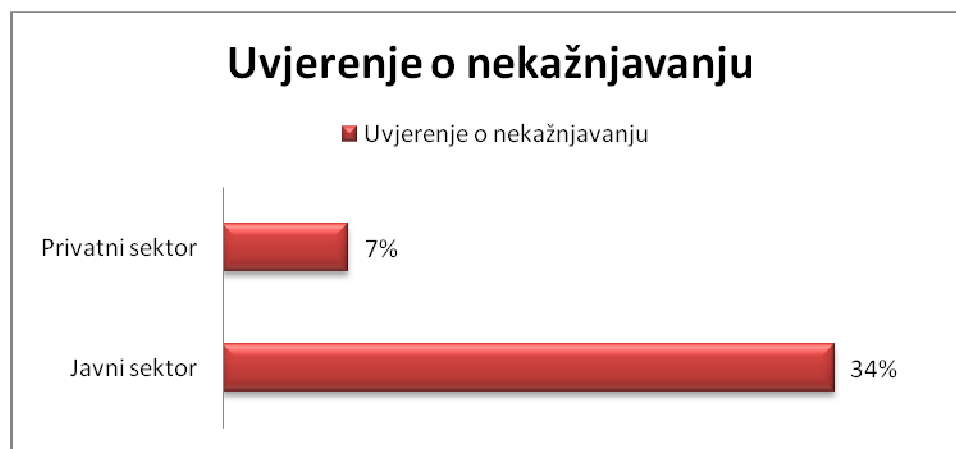
U grafikonu ispod su procentualno izraženi podaci o dokumentima koje poslodavac zahtijeva uz prijavu na konkurs za radno mjesto.

Pobrojano je osam dokumenata koji se najčešće zahtijevaju da budu priloženi na konkurs. Javni sektor prednjači u zahtijevanju svakog od ovih dokumenata osim u zahtijevanju Biografije.

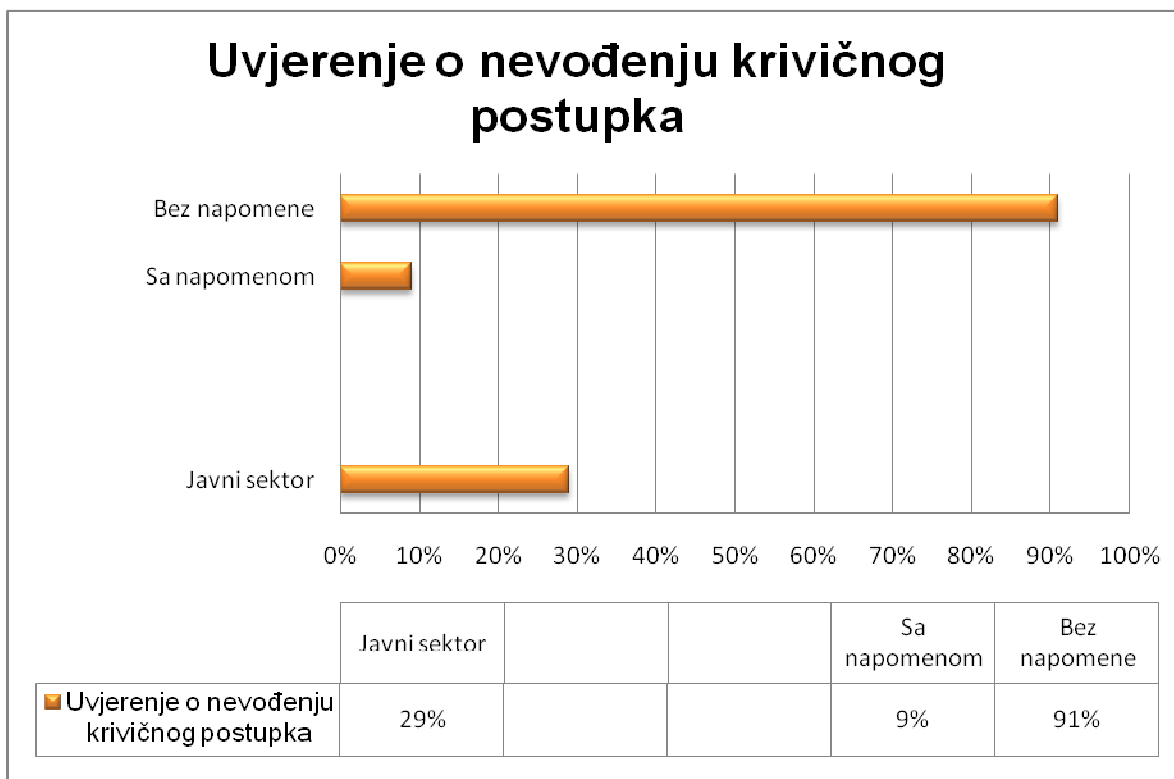
Kada je u pitanju Uvjerenje o nekažnjavanju postoji 34% poslodavaca u javnom sektoru i 7% poslodavaca u privatnom sektoru koji krše Zakon o zaštiti ličnih podataka obavezujući kandidate da sami dostave ovaj dokument. Prema mišljenju Agencije za zaštitu ličnih/osobnih podataka za ovakav prestup je predviđena novčana kazna do 100.000,00KM¹.

Istraživanja su pokazala da određen broj poslodavaca ne razlikuje Uvjerenje o nekažnjavanju od Uvjerenja o nevođenju krivičnog postupka. Ovo se jasno vidi iz onih konkursa u kojima se zahtijeva dostavljanje Uvjerenje o nekažnjavanju koje izdaje Sud, i dostavljanje Uvjerenje o nevođenju krivičnog postupka koje izdaje MUP. Zbog toga želimo pojasniti da se **Uvjerenje o nekažnjavanju** pribavlja u MUP-

¹ U prilogu kopija Mišljenja Agencije za zaštitu ličnih/osobnih podataka u BiH

u odnosu u stanici policije koja je za to nadležna (prema mjestu rođenja) a ne u Sudu, a poslodavac ima obavezu da pribavi ovo Uvjerenje službenim putem ukoliko mu je neophodno. **Uvjerenje o nevođenju krivičnog postupka** izdaje Sud, a ne MUP.

U septembru 2010. godine u Kantonu Sarajevo su donešene izmjene i dopune Zakona o taksama i pri tome se ponovo uvela praksa naplate takse za Uvjerenje o nevođenju krivičnog postupka, što je propisano Članom 9. pomenutog zakona. Članom 11. se propisuje ko je i pod kojim uslovima oslobođen plaćanja ove takse pa se kaže da su to egzistencijalno ugrožena lica. Međutim da bi neko dokazao da je egzistencijalno ugrožen u materijalnom smislu neophodno je da uđe u proceduru dokazivanja koja je suviše komplikovana, obuhvata više institucija od kojih je ključna Centar za socijalni rad a što neminovno troši vrijeme predviđeno za pribavljanje dokumenata za konkurs.

Praksa naplaćivanja Uvjerenja o nevođenju krivičnog postupka je zaživjela, prema navodima građana koji su zbog ove činjenice kontaktirali CCI, u nazad tri do četiri mjeseca. Na ovaj način su nezaposlena lica ponovo izložena nepotrebnim troškovima i tako sa okolnostima da se na neke konkurse ne mogu ni prijaviti usljed nedostatka novca. Cijela ova situacija dobija izrazito apsurdan karakter ako shvatimo da se novcem nezaposlenih lica obezbjeđuju prihodi zaposlenima u zdravstvu, sudstvu ili nekoj drugoj Javnoj ustanovi.

Zanimljivo je obratiti pažnju na odnos javnog i privatnog sektora kada se govori o traženim vještinama i sposobnostima kandidata koji se prijavljuju na konkurs za posao. Za poslodavce iz privatnog sektora je jako važno da je budući radnik već imao radno iskustvo, da poznaje strani jezik, da zna koristiti računar, da je komunikativan, spreman na timski rad, sposoban da analizira i planira i da ima vozačku dozvolu. Kada je riječ o javnom sektoru, stiče se utisak da su ovakva znanja i vještine sasvim marginalna stvar. Tek nešto više su poslodavci u javnom sektoru zainteresovani za radno iskustvo kandidata a vrlo malo i za poznavanje rada na računaru. Poznavanje stranog jezika, vozačka dozvola, komunikativnost i timski rad, sposobnost planiranja i analize su u javnom sektoru gotovo beznačajne kvalifikacije za izbor kandidata na radno mjesto.

Tražene vještine i sposobnosti

■ Javni sektor ■ Privatni sektor

70%

60%

Sumarni i uporedni podaci - prioriteti javnog i privatnog

Sumarni rezultati istraživanja i analize pokazuju da je za poslodavce iz javnog sektora značajnije dostavljanje dokumenata o ličnom identitetu, te formalno-administrativne dokumantacije nego znanja i vještine koje kandidat posjeduje, dok je u privatnom sektoru akcenat stavljen na znanja i vještine kao kriterij za izbor budućeg radnika.

Zaključci i preporuke

Kada se govori o **Uvjeranju o nekažnjavanju** mnoga pravna lica još uvijek krše zakoni o zaštiti ličnih podataka. Gotovo svaki treći poslodavac u javnom sektoru i svaki četrnaesti u privatnom sektoru zahtijeva ovo uvjerenje suprotno zakonu. Vezano za iznesenu činjenicu treba napomenuti da kandidati imaju pravo uložiti Prigovor Agenciji za zaštitu ličnih/osobnih podataka u BiH o poslodavcima koji to čine.

Sve ukupno, podaci i analize, te aktivna komunikacija sa kandidatima koji se prijavljuju na konkurse za posao, poslodavcima i Agencijom za zaštitu ličnih/osobnih podataka u BiH, navodi na zaključak da postoji trend smanjenja zahtijevanja Uvjerenja o nekažnjavanju, a da je praksa uvođenja napomene da će Ljekarsko uvjerenje dostaviti onaj kandidat koji bude izabran na radno mjesto, a prije potpisivanja Ugovora o radu usvojena u 87% slučajeva.

Pokazalo se da je dosadašnja konkursna praksa predstavljala veliko finansijsko opterećenje nezaposlenim licima sa elementima diskriminacije a isto tako i formalnu prepreku zapošljavanju.

Kampanja je u javnosti i kod institucija prihvaćena kao osnovana i svrsishodna jer daje na uvid razloge da je neophodno hitno uredi oblast Javnih konkursa u cilju zaštite interesa nezaposlenih građana.

U skladu sa svim iznesenim činjenicama preporuka je da svi poslodavci uvedu povoljnu konkursnu praksu radi zaštite interesa onih ljudi koji traže posao i radi jasnih zakonskih odredbi kada je u pitanju zaštita ličnih podataka.

Takođe je primarna odgovornost na resornim Ministarstvima da što hitnije donesu Pravilnike ili druge akte kojima će urediti oblast Javnih konkursa, za oblasti u kojima su nadležna, tako da budu zaštićeni interesi i zakonska prava svih učesnika u konkursnoj proceduri.

Prilozi:

